

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

13. juuni 2013*

Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus — Määrus (EMÜ) nr 1408/71 — Isikuline kohaldamisala — Perekülvitiste maksmine kolmanda riigi kodanikule, kellel on liikmesriigis elamise õigus — Määrus (EÜ) nr 859/2003 — Direktiiv 2004/38/EÜ — Määrus (EMÜ) nr 1612/68 — Elamisperioodi kestuse tingimus

Kohtuasjas C-45/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour du travail de Bruxelles'i (Belgia) 19. jaanuari 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. jaanuaril 2012, menetluses

Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés (ONAFTS)

versus

Radia Hadj Ahmed,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan ja A. Prechal (ettekandja),

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 28. veebruari 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- R. Hadj Ahmed, esindajad: advokaadid I. de Viron ja M. Hernandez Dispaux,
- Belgia valitsus, esindajad: C. Pochet ja T. Materne, keda abistas advokaat J. Vanden Eynde,
- Tšehhi valitsus, esindaja: M. Smolek,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Van Hoof ja V. Kreuzschitz,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3)), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 1992/2006 (ELT L 392, lk 1; edaspidi „määrus nr 1408/71“), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46), artikli 13 lõiget 2 ja artiklit 14 koostoimes ELTL artikliga 18 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklitega 20 ja 21.
- 2 Taotlus esitati Office national d’allocations familiales pour travailleurs salariés’ (ONAFTS) (edaspidi „ONAFTS“) ja R. Hadj Ahmedi vahelises kohtuvaidluses tagatud perehüvitiste maksmise üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15) artiklis 10, mis tunnistati kehtetuks direktiiviga 2004/38, oli sätestatud:

„1. Sõltumata kodakondsusest on õigus asuda elama töötaja juurde, kes on ühe liikmesriigi kodanik ja kes töötab teise liikmesriigi territooriumil:

 - a) tema abikaasal ja nende järglastel, kes on alla 21-aastased või ülalpeetavad;

[...]”
- 4 Määruse nr 1612/68 artikkel 12, mis tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määrusega (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires (ELT L 141, lk 1) ja mille sõnastus võeti üle viimati nimetatud määruse artiklisse 10, nägi esimeses lõigus ette:

„Teise liikmesriigi territooriumil töötava või töötanud liikmesriigi kodaniku lapsi, kes elavad selle riigi territooriumil, võetakse selle riigi üldhariduskooli, töö käigus toimuva väljaõppe kursustele ja kutseõppekursustele samadel tingimustel kui selle riigi kodanikke.”
- 5 Määruse nr 1408/71 artiklis 1 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

 - f) i) *pereliige* – isik, keda määratletakse või tunnustatakse pereliikmena või loetakse leibkonda kuuluvaks isikuks õigusaktides, mille alusel hüvitisi antakse [...]; kui kõnealustes õigusaktides peetakse pereliikmeks või leibkonna liikmeks üksnes isikut, kes elab koos töötaja või füüsilisest isikust ettevõtjaga, loetakse see tingimus täidetuks, kui kõnealune isik on peamiselt töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja ülalpidamisel. [...]

[...]

- 6 Määruse nr 1408/71 artikli 2 „Isikud, kelle suhtes määrus on kohaldatav” lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse töötajate [...], samuti nende pereliikmete [...] suhtes.”

- 7 Nõukogu 14. mai 2003. aasta määruse (EÜ) nr 859/2003, millega laiendatakse määruse (EMÜ) nr 1408/71 ja määruse (EMÜ) nr 574/72 sätteid kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted juba ei hõlma üksnes nende kodakondsuse alusel (ELT L 124, lk 1; ELT eriväljaanne 05/04, lk 317), artiklis 1 on sätestatud:

„[...] [M]äärust (EMÜ) nr 1408/71 [kohaldatakse] [...] kolmandate riikide kodanike suhtes, keda need sätted juba ei hõlma üksnes nende kodakondsuse alusel, samuti nende pereliikmete ning nende surma korral nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes juhul, kui nad elavad seaduslikult liikmesriigi territooriumil ja on olukorras, mis ei ole igas suhtes piiratud üheainsa liikmesriigiga.”

- 8 Direktiivi 2004/38 artikli 13 „Pereliikmete elamisõiguse säilitamine abielulahutuse, abielu kehtetuks tunnistamise või registreeritud kooselu lõpetamise korral” lõikes 2 on ette nähtud, et liidu kodaniku pereliikmed, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, ei kaota teatud tingimustel abielulahutuse, abielu kehtetuks tunnistamise või registreeritud kooselu lõpetamise korral elamisõigust.

- 9 Direktiivi artikli 14 „Elamisõiguse säilitamine” lõikes 2 on sätestatud:

„Liidu kodanikel ja nende pereliikmetel on [artiklis] 13 sätestatud elamisõigus, kuni nad vastavad [kõnealusel artiklis] sätestatud tingimustele.

[...]

Belgia õigus

- 10 20. juuli 1971. aasta seaduse, millega kehtestatakse tagatud perehüvitised (*Moniteur belge*, 7.8.1971, lk 9302; edaspidi „tagatud perehüvitiste seadus”), artiklis 1 oli põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis sätestatud:

„[P]erehüvitisi [makstakse] käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud tingimustel lapse eest, kes on ainult või peamiselt sellise füüsilise isiku ülalpeetav, kes elab Belgias.

[...]

Esimeses lõigus nimetatud füüsiline isik peab olema Belgias tegelikult ja pidevalt elanud vähemalt viimased viis aastat enne tagatud perehüvitiste taotluse esitamist.

Sellest tingimusest on vabastatud:

- 1) isik, kes kuulub [määruse nr 1408/71] kohaldamisalasse;
- 2) kodakondsuseta isik;
- 3) pagulane 15. detsembri 1980. aasta seaduse välismaalaste riiki sisenemise, riigis viibimise ja sinna elama asumise ning riigist väljasaatmise kohta [(*Moniteur belge*, 31.12.1980, lk 14584; edaspidi „15. detsembri 1980. aasta seadus”)] tähenduses;

- 4) punktis 1 nimetamata isik, kes on Euroopa sotsiaalharta või parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta ratifitseerinud riigi kodanik.

Kui esimeses lõigus nimetatud füüsiline isik on välismaalane, peab tal olema luba Belgias elada või elama asuda vastavalt [15. detsembri 1980. aasta seaduse] sätetele [...].”

- 11 Põhikohtuasjas vaidlusalusel ajavahemikul laiendas 30. detsembri 2009. aasta seadus mitmesuguste sätete kohta (*Moniteur belge*, 31.12.2009, lk 82925) viieaastasest elamise kestuse nõudest vabastust, lisades tagatud perehüvitiste seadusesse artikli 1 seitsmendasse lõiku punkti 5, mis on sõnastatud järgmiselt:

„isik, kes taotleb tagatud perehüvitisi lapse eest:

- a) kes on sellise riigi kodanik, mille suhtes on kohaldatav [määrus nr 1408/71], või ka sellise riigi kodanik, kes on ratifitseerinud Euroopa sotsiaalharta või (parandatud ja täiendatud) Euroopa sotsiaalharta;
- b) või kodakondsuseta isik või pagulane 15. detsembri 1980. aasta seaduse [...] tähenduses.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 12 Alžeeria kodanik R. Hadj Ahmed on kantud Belgias rahvastikuregistrisse alates 18. jaanuarist 2006 ning tal on sellest ajast peale luba Belgia territooriumil elamiseks. Ta sai elamisloa seetõttu, et ta tuli Belgiasse Prantsuse kodanikust elukaaslasega ühinemiseks. R. Hadj Ahmedil ja nimetatud elukaaslasel on üks ühine laps, kes on samuti Prantsuse kodanik ja on sündinud 18. detsembril 2003. Pärast elamisloa saamist kutsus põhikohtuasja vastustaja 2006. aastal Belgiasse oma Alžeeria kodanikust tütre, kes on sündinud 28. jaanuaril 1993.
- 13 Ajal, mil R. Hadj Ahmed, kellel ei ole kunagi olnud Belgias töötaja staatust, elas koos oma elukaaslasega, sai ta mõlema lapse eest peretoetust tavapärasel määral tema elukaaslase Belgias töötatud aja alusel.
- 14 R. Hadj Ahmedil ja tema elukaaslase kooselu lõppes 2007. aasta juunis. Alates 15. maist 2007 sõltub R. Hadj Ahmed sotsiaalabist, ta ei ole oma endise elukaaslase ülalpeetav.
- 15 Alates 1. oktoobrist 2007 ei saanud R. Hadj Ahmed enam peretoetust enda tütre eest, kuid teise lapse eest maksti talle peretoetust jätkuvalt edasi. ONAFTS-ile esitati taotlus alates sellest kuupäevast ka tütre eest tagatud perehüvitise saamiseks. 7. aprillil 2008 jättis nimetatud asutus taotluse rahuldamata põhjendusel, et taotleja ei täida viieaastase elamise kestuse nõuet, mis on ette nähtud tagatud perehüvitiste seaduse artiklis 1.
- 16 R. Hadj Ahmed esitas ONAFTS-i keelduva otsuse peale Tribunal du travail de Bruxelles'ile (Brüsseli töökohus) 3. juulil 2008 kaebuse, leides, et tema suhtes on kohaldatavad määruse nr 1408/71 sätted. Samal ajal esitas ta ONAFTS-i nõuandel pädevatele ametiasutustele taotluse erandi tegemiseks Belgias elamise kestuse tingimusest. Selle menetluse tulemusena sai R. Hadj Ahmed tagatud perehüvitist enda tütre eest pärast nelja-aastast elamisperioodi, see tähendab alates 18. jaanuarist 2010. Järelikult on selleks perioodiks, mille osas on hüvitise saamine põhikohtuasjas vaidlustatud, 1. oktoober 2007 kuni 18. jaanuar 2010.
- 17 Tribunal du travail de Bruxelles rahuldab 23. augusti 2010. aasta otsusega R. Hadj Ahmedil kaebuse. Viidates 7. septembri 2004. aasta otsusele kohtuasjas C-456/02: Trojani (EKL 2004, lk I-7573), leidis see kohus, et kui taotlejal oli lubatud viibida Belgias liidu kodaniku pereliikmena, võrdsustati teda selle kodanikuga ja tal oli õigus samasugusele kohtlemisele nagu selle liikmesriigi kodanikel.

- 18 ONAFTS kaebas selle kohtuotsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtusse. Tema sõnul ei saa pidada põhikohtuasja kaebajat kuuluvaks määruse nr 1408/71 kohaldamisalasse. Ta kahtleb, kas direktiivist 2004/38 on võimalik järeldada, et isikut, kes ei ole liidu kodanik, saab võrdsustada liidu kodanikuga seetõttu, et ta on ühinenud isikuga, kes on liidu kodanik. Ta väidab ka, et eespool viidatud kohtuotsuse Trojani aluseks oli olukord, mis puudutab liidu kodanikku ja sotsiaalkindlustushüvitist, see tähendab käesolevast põhikohtuasjast erinevat juhtumit.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et R. Hadj Ahmedil on huvi tugineda määruse nr 1408/71 kohaldatavusele, selleks et vabaneda tagatud perehüvitiste seaduse artiklis 1 ette nähtud viieaastase elamise nõudest.
- 20 Neil asjaoludel otsustas Cour du travail de Bruxelles menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas olukorras, kus kolmanda riigi kodanik (käesoleval juhul Alžeeria kodanik) on vähem kui viis aastat tagasi saanud liikmesriigis (käesoleval juhul Belgias) elamisloa, selleks et väljaspool abielu või registreeritud kooselu ühineda teise liikmesriigi kodanikuga (käesoleval juhul Prantsuse kodanik), kellega tal on ühine laps (Prantsuse kodanik), kuulub see kolmanda riigi kodanik liikmesriigi kodanikust töötaja pereliikmena määruse [nr]1408/71 isikulisse kohaldamisalasse, selleks et õigustatud isikuna saada tagatud perehüvitisi teise lapse eest, kes on kolmanda riigi kodanik (käesoleval juhul Alžeeria kodanik), samas kui kõnealuse kolmanda riigi kodaniku kooselu Prantsuse kodanikust lapse isaga on vahepeal lõppenud?
 2. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis kas esimeses küsimuses nimetatud asjaolude esinemise korral ja seetõttu, et tema leibkonda kuulub Prantsuse kodanikust laps, kuulub kõnealune kolmanda riigi kodanik või tema kolmanda riigi kodanikust laps liikmesriigi kodanikust töötaja pereliikmena määruse [nr] 1408/71 isikulisse kohaldamisalasse, selleks et saada tagatud perehüvitisi Alžeeria kodanikust lapse eest?
 3. Kui vastus eelmistele küsimustele on eitav, siis kas esimeses küsimuses nimetatud asjaolude esinemise korral tuleb kõnealust kolmanda riigi kodanikku direktiivi 2004/38 [...] [artikli 13 lõike 2 ja artikli 14 kohaselt] koostoimes EÜ artikliga 12 (nüüd ELTL [artikkel] 18) kohelda õiguslikult samamoodi nagu liikmesriigi kodanikke, kuni temalt ei ole elamisõigust ära võetud, mistõttu on välistatud, et Belgia riik võib tagatud perehüvitiste andmisel tema suhtes kohaldada elamise kestuse nõuet, kui seda nõuet ei kohaldata liikmesriigi kodanikest hüvitisetaajate suhtes?
 4. Kui vastus eelmistele küsimustele on eitav, siis kas esimeses küsimuses nimetatud asjaolude esinemise korral tuleb kõnealuse kolmanda riigi kodaniku kui [liidu] kodaniku ema suhtes [harta] artiklite 20 ja 21 alusel kohaldada võrdse kohtlemise põhimõtet, mistõttu on välistatud, et Belgia riik võib tema teisele lapsele, kes on kolmanda riigi kodanik, tagatud perehüvitiste andmisel tema suhtes kohaldada elamise kestuse nõuet, kui seda nõuet ei kohaldata [liikmesriigi kodakondsusega] laste suhtes?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene ja teine küsimus

- 21 Kahe esimese küsimusega, mida tuleb uurida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määrust nr 1408/71 tuleb tõlgendada nii, et selle kohaldamisalasse kuulub kolmanda riigi kodanik (edaspidi „ema”) või tema tütar, kes on samuti kolmanda riigi kodanik (edaspidi „tütar”), kui nad on järgmises olukorras:
- ema on saanud vähem kui viis aastat tagasi liikmesriigis elamisloa, selleks et väljaspool abielu või registreeritud kooselu ühineda teise liikmesriigi kodanikuga (edaspidi „teise liikmesriigi kodanik”), kellega tal on laps, kes on selle teise liikmesriigi kodanik (edaspidi „ühine laps”);
 - üksnes teise liikmesriigi kodanikul on töötaja staatus;
 - ema ja teise liikmesriigi kodaniku kooselu on vahepeal lõppenud ning
 - tütar ja ühine laps kuuluvad ema leibkonda.
- 22 Selles osas tuleb meenutada, et töötaja „pereliige” määruse nr 1408/71 tähenduses on määratletud selle määruse artikli 1 punkti f alapunktis i kui „isik, keda määratletakse või tunnustatakse pereliikmena või loetakse leibkonda kuuluvaks isikuks õigusaktides, mille alusel hüvitisi antakse [...]”; kui kõnealustes õigusaktides peetakse pereliikmeks või leibkonna liikmeks üksnes isikut, kes elab koos töötaja või füüsilisest isikust ettevõtjaga, loetakse see tingimus täidetuks, kui kõnealune isik on peamiselt töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja ülalpidamisel”.
- 23 Esiteks viitab see säte sõnaselgelt siseriiklikele õigusnormidele, määratledes „pereliikme” kui „isiku, keda määratletakse või tunnustatakse pereliikmena või loetakse leibkonda kuuluvaks isikuks õigusaktides, mille alusel hüvitisi antakse” (26. novembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-363/08: Slanina, EKL 2009, lk I-11111, punkt 25).
- 24 Teiseks kehtestab määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti f alapunkt i lisatingimuse, et „kui [siseriiklikes] õigusaktides peetakse pereliikmeks või leibkonna liikmeks üksnes isikut, kes elab koos töötaja või füüsilisest isikust ettevõtjaga, loetakse see tingimus täidetuks, kui kõnealune isik on peamiselt töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja ülalpidamisel” (eespool viidatud kohtuotsus Slanina, punkt 26).
- 25 Määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti f alapunktis i toodud tingimus on järelikult täidetud siis - nagu seda märgivad õigesti Tšehhi valitsus ja Euroopa Komisjon -, kui põhikohtuasja asjaoludel võib pidada ema või tüdarta siseriikliku seaduse tähenduses ja seda kohaldades teise liikmesriigi kodaniku „pereliikmeteks”, ning kui see nii ei ole, võib neid pidada „peamiselt [tema] ülalpidamisel” olevateks (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Slanina, punkt 27).
- 26 Isegi kui Euroopa Kohtusse saadetud toimikus on vihjeid selle kohta, et nimetatud tingimus ei ole põhikohtuasjas täidetud, peab seda kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 27 Seevastu - nagu seda märgib Belgia valitsus - tuleneb määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti f alapunktist i, mida on tõlgendatud käesoleva otsuse punktis 25, et ainuüksi asjaolu, et ühine laps kuulub ema leibkonda, ei ole iseenesest asjakohane ema või lapse kvalifitseerimisel teise liikmesriigi kodaniku „pereliikmeks” selle sätte tähenduses.

- 28 Mis puudutab määruse nr 859/2003 võimalikku kohaldamist -, millele viitab ka eelotsusetaotluse esitanud kohus - siis tuleb märkida, et selle määruse artikli 1 kohaselt laiendab see määruse nr 1408/71 isikulist kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, kes ei kuulu viimati nimetatud määruse isikulisse kohaldamisalasse üksnes nende kodakondsuse alusel.
- 29 Kuid määruse nr 1408/71 võimalik kohaldamata jätmine ema või tütre suhtes ei sõltu nende kodakondsusest, vaid asjaolust, et neid ei sa pidada teise liikmesriigi kodaniku pereliikmeteks selle määruse artikli 1 punkti f alapunkti i tähenduses.
- 30 Lisaks peab kolmanda riigi kodanik täitma määruse nr 859/2003 artikli 1 kohaselt kaks tingimust, et tema ja ka tema pereliikmete suhtes saaks kohaldada määruse nr 1408/71 sätteid. Esiteks peab see kodanik elama seaduslikult liikmesriigi territooriumil ja teiseks ei tohi tema olukorda iseloomustavad asjaolud piirduda üheainsa liikmesriigiga. Niisuguse olukorraga on eelkõige tegemist juhul, kui kolmanda riigi kodanikul on sidemed ainult ühe kolmanda riigiga ja üheainsa liikmesriigiga (vt selle kohta 18. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-247/09: Xhymshiti, EKL 2010, lk I-11845, punkt 28).
- 31 Mis puudutab esimest tingimust, siis selles osas tuleb tõdeda, et vastavalt eelotsusetaotluses esitatud teabele elasid nii ema kui tütar põhikohtuasja jaoks tähtsust omava ajavahemiku jooksul Belgias seaduslikult.
- 32 Mis puudutab teist tingimust, siis – nagu nähtub Euroopa Kohtusse saadetud toimikust - ema ja tütre olukorda iseloomustavad asjaolud piirduvad ühe kolmanda riigi ja üheainsa liikmesriigiga, nimelt Alžeeria Demokraatliku Rahvavabariigiga ja Belgia Kuningriigiga.
- 33 Sellises olukorras ei saa väita, et määrus nr 859/2003 laiendab määruse nr 1408/71 kohaldamisala sellistele isikutele nagu ema või tütar.
- 34 Järelikult tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et määrust nr 1408/71 tuleb tõlgendada nii, et ema või tütar ei kuulu sellises olukorras, nagu on kirjeldatud käesoleva otsuse punktis 21, selle määruse isikulisse kohaldamisalasse, välja arvatud juhul, kui neid võib pidada siseriikliku seaduse tähenduses ja seda kohaldades teise liikmesriigi kodaniku „pereliikmeteks”, või kui see nii ei ole, võib neid pidada „peamiselt [tema] ülalpidamisel” olevateks.

Kolmas küsimus

- 35 Kolmandas küsimuses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2004/38 artikli 13 lõiget 2 ja artiklit 14 tuleb koostoimes ELTL artikliga 18 tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohaldavad ema suhtes sellises olukorras, mida on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 21, tagatud perehüvitiste andmisel viieaastase elamise kestuse nõuet, kui seda nõuet ei kohaldata liikmesriigi enda kodanike suhtes.
- 36 Selles osas – nagu on õigesti märkinud Belgia ja Tšehhi valitsus ning komisjon – tuleneb sõnaselgelt direktiivi 2004/38 artikli 13 lõike 2 sõnastusest, et liidu kodaniku pereliikmete, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, elamisõigus säilib selle sätte kohaselt ja teatud tingimustel üksnes abielulahutuse, abielu kehtetuks tunnistamise või registreeritud kooselu lõpetamise korral.
- 37 Kuid, nagu kinnitab ka juba esimese küsimuse sõnastus, ei nähtu põhikohtuasja asjaoludest, et ema ja teise liikmesriigi kodanik oleksid abielus või registreeritud kooselus. Sellistel asjaoludel ei saa ema tugineda elamisõigusele ei direktiivi 2004/38 artikli 13 lõike 2 alusel ega ka selle direktiivi artikli 14 alusel, mis piirdub lõikes 2 viitega sellele, et asjaomased isikud peavad elamisõiguse säilitamiseks vastama eelkõige selle direktiivi artiklis 13 toodud tingimustele.

- 38 Ka ELTL artikkel 18, millele viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus enda kolmandas küsimuses, ei sea seda järeldust kahtluse alla.
- 39 Nimelt ei tähenda asjaolu, et sellisel isikul nagu põhikohtuasja vastustaja oli põhikohtuasjas tähtsust omava ajavahemiku jooksul luba Belgias elamiseks, et ta saab tugineda ELTL artikli 18 alusel kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõttele.
- 40 Euroopa Kohus leidis eespool viidatud kohtuotsuse Trojani punktis 46 küll sisuliselt, et juhul, kui liidu kodanikul on liikmesriigis elamiseks elamisluba, võib ta tugineda ELTL artiklile 18, et saada sotsiaaltoetust samadel tingimustel selle liikmesriigi kodanikega.
- 41 Siiski ei saa seda ELTL artikli 18 tõlgendust liidu kodakondsuse kontekstis (vt selle kohta 15. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-209/03: Bidar, EKL 2005, lk I-2119, punktid 37 ja 39) iseenesest üle kanda olukorrale, kus kolmanda riigi kodanikul on elamisluba ühes liikmesriigis elamiseks.
- 42 Eespool öeldut silmas pidades on ELTL artiklis 267 sätestatud siseriiklike kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda siseriiklikule kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada. Järelikult, vaatamata sellele, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma kolmandas küsimuses piirdunud formaalselt ainult direktiivi 2004/38 tõlgendamisega, ei takista see asjaolu Euroopa Kohtul esitada siseriiklikule kohtule kõiki liidu õiguse tõlgendamise aspekte, mis võivad olla tarvilikud siseriikliku kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel, olenemata sellest, kas siseriiklik kohus neile oma küsimustes viitas või mitte. Sellisel juhul on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada siseriikliku kohtu esitatud aspektide kogumist ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (vt selle kohta 14. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-243/09: Fuß, EKL 2010, lk I-9849, punktid 39 ja 40 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Kuid komisjon väidab, et ema võib selleks, et vältida tagatud perehüvitiste maksmisel enda suhtes viieaastase elamise kestuse nõude kohaldamist, tugineda kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõttele, võttes aluseks määruse nr 1612/68 artiklist 12 tuleneva elamisõiguse.
- 44 Selles osas tuleb meenutada, et määruse nr 1612/68 eesmärk, milleks on töötajate vaba liikumine, nõuab selleks, et see oleks tagatud kooskõlas vabaduse ja väärkuse põhimõtetega, tingimusi, mis on optimaalselt vajalikud võõrtöötaja perekonna vastuvõtva liikmesriigi ühiskonda integreerumiseks (vt 13. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-308/89: di Leo, EKL 1990, lk I-4185, punkt 13, ja 17. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-413/99: Baumbast ja R, EKL 2002, lk I-7091, punkt 50).
- 45 Sellise integratsiooni õnnestumiseks on hädavajalik, et võõrtöötaja lapsel oleks võimalik vastavalt määruse nr 1612/68 artiklis 12 *expressis verbis* sõnastatule jätkata vastuvõtvas liikmesriigis koolikäimist ja edasisi õpinguid, et need siis edukalt lõpetada (15. märtsi 1989. aasta otsus liidetud kohtuasjades 389/87 ja 390/87: Echternach ja Moritz, EKL 1989, lk 723, punkt 21, ja eespool viidatud kohtuotsus Baumbast ja R, punkt 51).
- 46 Vastavalt kohtupraktikale eeldab selline õigus haridusele võõrtöötaja või endise võõrtöötaja lapse iseseisvat elamisõigust, kui see laps soovib jätkata õppimist vastuvõtvas liikmesriigis, ning ühtlasi seda last tegelikult hooldava vanema elamisõigust, mis on seotud lapse elamisõigusega (vt 23. veebruari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-480/08: Teixeira, EKL 2010, lk I-1107, punktid 36 ja 53).
- 47 Komisjoni sõnul on nii tütre kui ka ühisel lapsel ja järelikult ka emal, kuivõrd viimane tegelikult lapsi hooldab, selline määruse nr 1612/68 artiklil 12 põhinev elamisõigus.
- 48 Sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas ei saa seda tõlgendust siiski kohaldada tütre suhtes.

- 49 Nimelt esiteks on selge, et tütar ei ole teise liikmesriigi kodaniku laps. Võrreldes sellise isikuga ei ole ta järelikult teise liikmesriigi territooriumil töötava või töötanud liikmesriigi kodaniku laps määruse nr 1612/68 artikli 12 tähenduses.
- 50 Teiseks on kahtlemata tõsi – nagu seda väidab komisjon –, et võõrtöötaja juurde elama asumise õigust, mis on määruse nr 1612/68 artikli 10 lõike 1 punkti a alusel „tema abikaasal ja nende järglastel, kes on alla 21-aastased või ülalpeetavad”, tuleb tõlgendada nii, et see antakse nii töötaja kui tema abikaasa lastele (eespool viidatud kohtuotsus Baumbast ja R, punkt 57).
- 51 Selles osas piisab siiski, kui märkida, et sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas ei ole ema teise liikmesriigi kodaniku abikaasa ega ole seda ka kunagi olnud; elukaaslast lihtsalt kooselu raames ei saa pidada „abikaasaks” määruse nr 1612/68 artikli 10 lõike 1 punkti a tähenduses (vt selle kohta 17. aprilli 1986. aasta otsus kohtuasjas 59/85: Reed, EKL 1986, lk 1283, punkt 16). Tütart ei saa seega pidada võõrtöötaja või endise võõrtöötaja lapseks.
- 52 Seevastu ühise lapse osas tuleb märkida - nagu nähtub Euroopa Kohtusse saadetud toimikust -, et see laps on tõesti teise liikmesriigi territooriumil töötava või töötanud liikmesriigi kodaniku laps määruse nr 1612/68 artikli 12 tähenduses. Siiski, selleks et ema võiks vanemana, kes last tegelikult hooldab, saada selle sätte alusel elamisõiguse, peaks ühine laps käima vastuvõtvast liikmesriigis koolis (vt selle kohta 6. septembri 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-147/11 ja C-148/11: Czap ja Punakova, punkt 29).
- 53 Kuid Euroopa Kohtul puudub piisav teave ühise lapse olukorra ja eelkõige tema kooliskäimise kohta, mistõttu oleks Euroopa Kohtu menetluse selles staadiumis üksnes hüpoteetiliselt võimalik tõlgendada neid tagajärgi, mida võib põhikohtuasjale omada emale määruse nr 1612/68 artiklist 12 tulenev elamisõigus.
- 54 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2004/38 artikli 13 lõiget 2 ja artiklit 14 tuleb koostoimes ELTL artikliga 18 tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohaldavad ema suhtes sellises olukorras, mida on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 21, tagatud perehüvitiste andmisel viieaastase elamise kestuse nõuet, kui seda nõuet ei kohaldata liikmesriigi enda kodanike suhtes.

Neljas küsimus

- 55 Arvestades eelmistele küsimustele antud vastust, ei ole neljandale küsimusele vaja vastata.
- 56 Nimelt tuleb meenutada, et liidu õiguskorras - sealhulgas hartas - tagatud põhiõigused laienevad kõigile liidu õigusega reguleeritud olukordadele, kuid mitte väljapoole niisuguseid olukordi (vt selle kohta 26. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-617/10: Åkerberg Fransson, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 57 Nagu nähtub vastusest eespool toodud küsimustele, ei ole Euroopa Kohtul teavet, mis võimaldaks teha järeldust, et selline olukord nagu põhikohtuasjas on tegelikult liidu õigusega reguleeritud.

Kohtukulud

- 58 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 1992/2006, tuleb tõlgendada nii, et kolmanda riigi kodanik või tema tütar, kes on samuti kolmanda riigi kodanik, kui nad on järgmises olukorras:
 - kolmanda riigi kodanik on saanud vähem kui viis aastat tagasi liikmesriigis elamisloa, selleks et väljaspool abielu või registreeritud kooselu ühineda teise liikmesriigi kodanikuga, kellega tal on laps, kes on selle teise liikmesriigi kodanik;
 - üksnes sellel teise liikmesriigi kodanikul on töötaja staatus;
 - kolmanda riigi kodaniku ja teise liikmesriigi kodaniku kooselu on vahepeal lõppenud ning
 - mõlemad lapsed kuuluvad ema leibkonda,
 - ei kuulu selle määruse isikulisse kohaldamisalasse, välja arvatud juhul, kui neid võib pidada siseriikliku seaduse tähenduses ja seda kohaldades teise liikmesriigi kodaniku „pereliikmeteks”, või kui see nii ei ole, võib neid pidada „peamiselt [tema] ülalpidamisel” olevateks.
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ, artikli 13 lõiget 2 ja artiklit 14 tuleb koostoimes ELTL artikliga 18 tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohaldavad kolmanda riigi kodaniku suhtes sellises olukorras, mida on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse resolutsiooni punktis 1, tagatud perehüvitiste andmisel viieaastase elamise kestuse nõuet, kui seda nõuet ei kohaldata liikmesriigi enda kodanike suhtes.

Allkirjad